

Openbaar besprekingsverslag Commissie Omgevingskwaliteit

Datum : 19 september 2024
Aanwezig : Dhr. Doodeheefver, dhr. Oostendorp (Gelders Genootschap), dhr. Migchelbrink, dhr. Esselink, dhr. Neerhof, dhr. Diepenbroek, mw. Senteur, mw. Lettink (gemeente Aalten)
Toehoorder: Burg. Stapelkamp
Afwezig : Dhr. Lebbink, Dhr. Grievink, Mw. Huijbrechtse (Gelders Genootschap)
Notulist : Mw. Lammers

1. Opening

Dhr. Doodeheefver opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom

Mw. Huijbrechtse, dhr. Lebbink en Grievink zijn afwezig met kennisgeving.

Mw. Brethouwer van het Nationaal Onderduikmuseum is aanwezig om toelichting te geven op agendapunt 5.

2. Agenda vaststelling

Dhr. Neerhof heeft een ingekomen stuk toegevoegd met betrekking tot naamgeving buurtschappen.

3. Besprekingsverslag van de vergadering 20 juni 2024

Er zijn geen opmerkingen.

Het verslag wordt goedgekeurd en kan naar het archief.

4. Ingekomen stukken/stukken ter kennisname

- Naamgeving buurtschappen:

Via Oud Aalten is de vraag binnengekomen om buurtschappen in officiële adressen te benoemen, net zoals dat in Winterswijk gebeurt (bijv. Winterswijk Miste, Winterswijk Meddo). Achterliggende gedachte is de kenbaarheid en het historisch besef.

Reactie: aanpassing van de naamgeving van de buurtschappen heeft effect op diverse officiële systemen die allemaal aangepast moeten worden. Ook het plaatsen van borden als je in of uit een buurtschap gaat, is een zeer kostbare zaak, dat zal om honderden borden gaan. Het beleid is zo min mogelijk borden in verband met vervuiling en vernieling. In de nieuwe omgevingswet zijn de gebieden genoemd en wordt het goed geregeld.

Conclusie: handhaven huidige situatie vanwege kosten en complexiteit.

- Uitnodiging Kennis dag Gelders Genootschap:

Alle betrokkenen (ambtenaren, beleids mensen en commissies) zijn van harte uitgenodigd op woensdag 9 oktober om dit interessante programma 'Ontwikkelen met Kwaliteit' bij te wonen. Er zal een lezing zijn en er worden excursie georganiseerd. De middag vindt plaats in Apeldoorn. Opgave is nog mogelijk.

5. Verkennend gesprek over bouwhistorische rapportage Markt 12-16 en 18 en vernieuwing Nationaal Onderduikmuseum

Mw. Brethouwer geeft een toelichting over de vernieuwing van het Nationaal Onderduikmuseum. In 2020 is er ook een presentatie gegeven bij de erfgoedcommissie, maar door de coronapandemie hebben de plannen vertraging opgelopen. Er is inmiddels een subsidie toegewezen door het Mondriaanfonds, en het pand links van Ter Stal is nu eigendom van het museum.

Het museum wil uitbreiden om de groeiende vraag aan te kunnen en heeft hiervoor een haalbaarheidsonderzoek laten uitvoeren. Uit het haalbaarheidsonderzoek blijkt dat het bezoekersaantal verdubbeld zou kunnen worden.

Architect Vincent Schreurs werkt aan drie scenario's voor de uitbreiding, waaronder een mogelijke overkapping van de panden Markt 12, 14 en 18. Er is ook bouwhistorisch en archeologisch onderzoek gedaan naar deze panden. Markt 18 is inmiddels aangekocht dankzij subsidie en co-financiering. Het idee is om een glasverbinding tussen de panden te maken, en om de oorspronkelijke indeling van Markt 18 te herstellen. De entree van het museum wordt verplaatst naar de voorzijde.

Het plan is om het 'gangeske', een doorgang die in 1985 werd aangelegd, op te nemen in de collectie van het museum. Het zou een openbaar toegankelijk onderdeel kunnen worden, gecombineerd met een koffiehoeck. Dit in samenwerking met de lokale horeca om concurrentie te voorkomen.

De renovatie zal ruimte creëren voor grotere groepen bezoekers en er komen thematische tentoonstellingen. Markt 12 zal worden geactualiseerd en de escaperoom wordt vervangen door een junior versie van het onderduikmuseum. In Markt 14 worden de verhalen van de regio tijdens de oorlog verteld. Ook de dorpsboerderij zal multifunctioneel gebruikt worden, onder andere voor het tonen van onderduikverhalen.

De vraag hoe architect Schreurs met de zichtbaarheid van de panden om zal gaan, is nog open. Er wordt verwacht dat de plannen over een maand verder gevorderd zijn. De kosten voor de overkapping zijn sinds 2020 enorm gestegen. De renovatie moet in 2027 afgerond zijn, zodat het museum in 2028 feestelijk kan worden heropend tijdens het jubileumjaar.

Tijdens de vergadering komen vragen naar voren over parkeergelegenheid en de mobiliteitsvisie van de gemeente. Het is belangrijk dat de buurt wordt geïnformeerd over de plannen, en er wordt geopperd om de bouwhistorische rapporten op de website van het museum te publiceren. Het participatietraject wordt als essentieel gezien voor de verdere realisatie van de plannen.

ACTIE:

Mw. Brethouwer zal met de architect Vincent Schreurs afstemmen of een presentatie van het plan in december zou kunnen plaatsvinden.

6. Stand van zaken inventarisatie transformatorhuisjes

Mw. Lammers geeft een toelichting. We zijn ver gevorderd met de inventarisatie van de transformatorhuisjes. Een vakantiekracht heeft al een goede start gemaakt en het grootste deel gedocumenteerd, hoewel er nog veel werk te doen is.

Vervolgens zullen dhr. Van der Plaats en mw. Lammers beoordelen welke trafohuisjes voldoende waardevol zijn om aan de commissie voor te leggen. Het kan ook nuttig zijn om te onderzoeken wie de eigenaar is per trafohuisje.

Wat betreft de bescherming overwegen we verschillende opties. Afhankelijk van het advies vanuit deze commissie bepalen we de richting. We hebben echter nog niet besloten of we streven naar de status van monument of een beschermde status via het omgevingsplan. Voor nu lijkt het laatste de voorkeur te hebben.

ACTIE:

- Mw. Lammers maakt de inventarisatie en documentatie verder af.
- Na beoordeling komen we met een voorstel van trafohuisjes die de moeite waard zijn om extra te beschermen.

7. Archeologie opgravingen bij Albert Heijn Aalten, De Hoven

Op de Hoven in Aalten is een archeologische opgraving gedaan. Dhr. Doodeheefver geeft toelichting op dit archeologisch onderzoek. De presentatie is nagezonden.

In juli 2024 zijn drie panden zijn gesloopt. Het onderzoek werd uitgevoerd na eerdere vondsten uit de 9e eeuw door ADW in 1982. Er zijn boringen uitgevoerd en er werden diverse bodemverkleuringen en paalsporen aangetroffen, die duiden op oude nederzettingen. Ze troffen een vroegmiddeleeuwse hutkom aan, een werkplaats uit de 9e eeuw, die vergelijkbaar is met de eerdere vondst in 1982. De opgraving leverde ijzerslakken, weefgewichten en een spinlood op, wat wijst op ambachtelijke activiteiten, zoals smeden en textiel. Het spinlood, een klein wielje van lood of brons, werd tussen de 8^e en 14^e eeuw gebruikt om draden te spinnen. Daarna kwam het spinnenwiel. De gevonden weefgewichten wijzen erop dat er in de hutkom mogelijk een weefraam heeft gestaan, waaruit te concluderen is dat er textiel werd gemaakt.

Ontdekt werd dat er twee hutkommen over elkaar heen lagen. Door middel van de kwadrantenmethode werd de exacte ligging, bouwfaserings van de hutkommen bepaald. Heel bijzonder is ook dat er een vorstswig uit de voorlaatste ijstijd, ongeveer 150.000 jaar geleden is ontdekt. Een vorstswig ontstaat door scheuren in de bodem veroorzaakt door extreme kou.

Opvallend was de ontdekking van een vuurstenen schrabber, een werktuig uit het Neolithicum (circa 4000 v.Chr.), dat werd gebruikt om huiden te bewerken. Dit duidt erop dat er al duizenden jaren voor de negende-eeuwse bewoning menselijke activiteit in het gebied plaatsvond.

De nederzetting op de Hoven werd bewoond rond de 6^e en 7^e eeuw. Pas toen Ludger kwam werd het gebied verlaten. Dit wordt gekoppeld aan de stichting van een kerk door Ludger rond 1000, waardoor de bewoners zich verplaatsten naar het beschermde gebied rond de kerk. De hypothese van een vroegere nederzetting, gepresenteerd door een oud-archivaris dhr. Wartena, is hiermee bevestigd.

In de jaren dertig, ontdekte archeoloog professor Van Griffen een grafveld in Aalten tijdens de bouw van een fabriek aan het Manschotplein. Het grafveld dateerde uit de 6e en 7e eeuw, mogelijk ook de 9e eeuw. Dit grafveld werd vermoedelijk gebruikt door de bewoners van de nabijgelegen nederzetting op de Hoven, ongeveer 500 meter verderop. Een van de belangrijke vondsten toen was een gordelversiering van een ruitershoofdman, die waarschijnlijk in een boerderij op de Hoven woonde. Bij deze hoofdman werden ook stijgbeugels en een schildknop gevonden, wat erop wijst dat hij rijk en van aanzien was, aangezien gewone mensen zich geen paarden konden veroorloven. Aalten lag aan een oude handelsroute, de Landstraat, wat mogelijk de welvaart van de hoofdman verklaart. Deze vondsten liggen waarschijnlijk in het Aaltens Museum.

Al deze 'kleine' opgravingen helpen bij het samenvoegen van de puzzelstukken van de geschiedenis van Aalten. De vondsten bieden inzicht in het dagelijks leven en de ambachten van vroegere bewoners in verschillende tijdperiodes.

8. Uitreiking Erfgoedprijs 2024

De prijsuitreiking vond plaats na het hijsen van de vlag voor het lidmaatschap van Bredevoort bij de Vereniging van Vestingsteden. Hans De Graaf hield een interessant verhaal, gevolgd door dhr. Doodeheefver met een onderbouwde presentatie over de genomineerden, waarbij iedereen weer volop in het zonnetje werd gezet. De bijeenkomst werd goed bezocht en als positief ervaren. Voor volgend jaar wordt voorgesteld om bijvoorbeeld in juli, ook aankondigingen te doen in het blad van de ADW. Dit om alvast tijdig geïnteresseerden te informeren.

Het thema van de Open Monumentendag 2025 zal zijn "architectonisch erfgoed,". Dit onderwerp zal dan aansluiten bij de uitreiking van de Erfgoedprijs.

9. Nagekomen stuk: Geologie

Dhr. Doodeheefver werd erop gewezen dat er in de tuin bij een huis naast de opgravingen bij de Hoven een grote veldkei lag, deze hebben ze gevonden toen het nog een meter onder de grond lag. Dr. Rob Hartmans nam monsters om het verder te onderzoeken onder een microscoop, wat meer inzicht kan geven in de geologische geschiedenis van de regio. Hij bevestigde dat de steen vanuit de Ardennen door middel van kruiend ijs naar Aalten is getransporteerd. Er wordt voorgesteld om de steen te behouden en bij de entree van de nieuwe panden van De Woonplaats te plaatsen met een bijbehorend verhaal. Dit kan gecombineerd worden met de opgravingen van de Hoven en een nieuw erfgoedbord.

10. Rondvraag

Daan Migchelbrink meldt de interessante start middels een bewonersbijeenkomst over de omgevingsvisie in Barlo. Hier kunnen bewoners hun kernwaarden en zorgen over hun omgeving delen. Deze bijeenkomsten helpen ons om rekening te houden met de wensen van de gemeenschap in het omgevingsplan. Hij raadt ieder commissielid aan om minimaal één van deze bijeenkomsten bij te wonen.

Theo Diepenbroek verwijst naar een artikel over oude Aaltense begraafplaatsen in de Gelderlander. Klussers van de begraafplaatsen zijn nu bezorgd over mogelijke sluiting en opheffing van begraafplaatsen in de toekomst. Mw. Lettink verduidelijkt dat de historische begraafplaats, een gemeentelijk monument, niet wordt opgeheven, en dat de oorlogsgraven beschermd blijven. Aangeraden wordt om op 8 oktober deel te nemen aan de inspraakmogelijkheid om eventuele zorgen te uiten.

11. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering en dankt iedereen voor de aanwezigheid.
De volgende vergadering vindt plaats op **19 december 2024**.